

BACHELOROPPGAVE

Kulturell kapital – en resurs i Norge?

av

kandidatnummer 3, Johanna Kemppainen

Bacheloroppgåve i sosiologi
SO590
Maj 2012

Innehåll

Innehåll.....	2
Inledning	3
Problemställning	3
Avgränsning	3
Litteraturutval	4
Huvuddel	5
Vad är kulturell kapital och vad innebär begreppet?	5
Kulturell kapital	5
Ett samhälle av skillnader	6
Användningen av begreppet	8
Tolkningar av begreppet	8
Ett förslag till definition	8
Den kulturella kapitalens relevans i det norska samhället	9
Historisk tillbakablick	9
Det norska utbildningssystemet	12
Skandinaviska distinktioner	14
Norska distinktioner	16
Om att dra gränser	16
Andra former för kulturell kapital som kan tänkas fungera som en resurs i Norge?	19
Avslutande diskussion	22
Vad har vi sett?	22
En smal förståelse	22
En bred förståelse	22
Litteraturlista	25
Litteraturlista - pensum	26

Inledning

Det norska samhället framställs gärna som ett jämnställt samhälle där den socialdemokratiska staten ser till att alla har lika möjligheter. Samtidigt visar studier att bakgrund spelar stor roll för vilka val och möjligheter man har i förhållande till utbildning, intäkt och status.

Utbildning pekas ofta på som centralt för att ”lyckas” i det norska samhället. Forskning visar att de som skaffar sig högre utbildning har i genomsnitt högre intäkt och mer intressanta jobb. De får också mer makt, bättre hälsa och ett längre liv jämfört med dem som inte tar högre utbildning. Fransmannen Pierre Bourdieu ansåg att skolan inte är en neutral institution, men snarare favoriserar elever som kommer från hem med en kultur som liknar på den kultur som finns inom utbildningssystemet. Detta främjandet var nödvändigtvis inte medvetet.

Pierre Bourdieu är kanske en av vår tids viktigaste sociologer och hans arbete har haft stort inflytande i sociologin. Kulturell kapital är ett av begreppen i hans teoretiska ramverk som används för att förstå olikheter i samhället. Men vad innebär egentligen Bourdieus begrepp? Har kulturell kapital samma betydelse i Norge idag som i Frankrike på 60-talet då Bourdieu gjorde sin studie? I vilken grad fungerar den kulturella kapitalen som en resurs i det norska samhället? Detta ska vi se närmare på.

Problemställning

Vad innebär Pierre Bourdieus begrepp kulturell kapital och i vilken grad fungerar den kulturella kapitalen som en resurs för människor i dagens norska samhälle?

Avgränsning

Detta en samhällsvetenskaplig uppsats som koncentrerar sig om sociologisk forskning. Därför kommer jag inte belysa några eventuella biologiska och genetiska aspekter runt temat.

Litteraturutval

Jag ska här kort resonera runt mina val av litteratur i denna uppsatsen. Jag har använt mig av både norska och utländska forskningsbidrag för att se närmare på Bourdieus begrepp kulturell kapital och för att belysa hur den kan vara relevant i ett norskt sammanhang. Jag väljer här att peka på de bidrag som är av störst betydelse för uppsatsens resonemang.

Bourdieu (1995) kända bok *Distinktionen* är på ett sätt utgångspunkt för uppsatsen och sätter begreppet kulturell kapital i sammanhang. Här analyserar Bourdieu hur klassammansättningen återspeglas i livsstil, smak och hållningar. Dessa är i sin tur en källa till makt och inflytande. Övriga bidrag baserar sig på denna forskning som Bourdieu gjorde i Frankrike. Prieur och Rosenlunds (2010) artikel sammanfattar ett forskningsprojekt i Danmark som prövar ut idéer från *Distinktionen* i ett skandinaviskt kontext. Artikeln visar att smak kan exkludera och visar också skillanden på smaken mellan de danska och franska respondenter. Danielsens (1988) historiska genomgång om kulturell kapital i Norge är ett av huvudbidragen i uppsatsen. Artikeln visar grundligt den kulturella kapitalens potential för växt i Norge och diskuterar vilken relevans kulturell kapital kan ha i Norge. En annan viktig studie i detta sammanhang är Skarpenes (2007) bidrag som undersöker gränsdragning och den högt utbildade medelklassens förhållande till kultur och kulturell bildning.

Övriga bidrag används bland annat för att redogöra för relevanta begrepp och sätta begreppen i sammanhang. Flera av bidragen är också med för att diskutera hur mängden och sammansättningen av kapital kan påverka hur man klarar sig i utbildningssystemet.

Huvuddel

Inledningsvis ska jag redogöra för begreppet kulturell kapital och de närliggande begrepp som är nödvändiga för att förstå Bourdieus teoretiska ramverk. Detta ges ganska stor plats i uppsatsen då jag tycker detta är viktigt att förstå för att vidare diskutera betydelsen i ett norskt sammanhang. En annan utmaning och anledning till att grundligt gå igenom begreppet är att jag upplever det svårt att av och till skilja kulturell kapital från ekonomisk och social kapital när man ser på olikheter av olika slag.

Vad är kulturell kapital och vad innebär begreppet?

Kapital är enligt Bourdieu en slags uppsamlad arbetskraft som tar tid att uppåda. Det är resurser som har potential att ge avkastning i olika former för den som innehar dem. Det finns tre former för kapital. Ekonomisk, kulturell och social kapital. Ekonomisk kapital är intäkt och olika former för ägande och värden som kan omvandlas till pengar. Kulturell kapital ska vi komma närmare in på, men kan också under vissa omständigheter omvandlas till ekonomisk kapital. Social kapital är sociala kontakter och nätverk som kan användas för att få fördelar och därmed också omvandlas till ekonomisk kapital (Bourdieu, 1985).

I Bourdieus bok, Distinktionen, är ekonomisk och kulturell kapital de två grundläggande formerna för kapital. Ekonomisk kapital handlar om sociala krafter som stötts upp av pengaekonomiska institutioner och kan alltså utväxlas på marknader av köp och salg. Kulturell kapital däremot handlar om sociala krafter som är institutionaliserade i en ”legitim kultur” som bara bara kan realiseras på kulturellt värde på kulturella marknader. Gemensamt för bägge kapitalformerna är att det fungerar som en slags profit eller fördel för den som innehar den (Danielsen, 1998).

Kulturell kapital

Bourdieu delar den kulturella kapitalen i tre former. I kroppsliggjort form, i objektiverad form och intitutionaliserad form. Den kroppsliggjorda formen kan visa sig hos en person som olika sätt att bete sig på, hur man pratar, osv. Att tillägna sig den kroppsliggjorda formen är tidskrävande och kräver att man jobbar med sig själv. Men detta kan också föregå omedvetet. Denna formen för kulturell kapital överförs från föräldrar till barn genom socialisering i familjen. Den objektiverade formen för kulturell kapital består av materiella föremål som böcker, tavlor, statyer, instrument osv. Dessa kan omvandlas till ekonomisk kapital. Den intitutionaliserade formen för kulturell kapital består av akademiska meriter. Detta kan vara

betyg, universitetsgrader, osv. Det är ett slags bevis på kulturell kompetens som garanterar innehavarens kvaliteter. De akademiska kvalifikationerna är dock beroende av sin knapphet. Alltså att det är något som inte är tillgängligt för alla. Annars kan investeringen visa sig ge mindre förtjänst än beräknat. Om till exempel för många tar den samma akademiska graden, kan värdet minska (Bourdieu, 1985). De olika kapitalformerna kan alltså konvertaras. Det betyder i praktiken att om man har mycket ekonomisk kapital kan man gå på kurs, ta privattimmar och så vidare. Har man mycket kulturell kapital blir det kanske lättare att ta högre utbildning, få bättre betyg och därmed få bättre betalda jobb.

Ett samhälle av skillnader

Bourdieu förstår samhället som ett socialt rum. Grundlaget för detta teoretiska rummet är idén om att det finns skillnader mellan människor. Ett socialt rum av skillnader. Det sociala rummet är konstruerat på ett sådant sätt att aktörerna fördelas efter de två mest effektiva åtskillnadssprinciperna, ekonomisk- och kulturell kapital. Den position man har i det sociala rummet bestämmer sin egen syn på detta rummet och vilken synvinkel man intar i kamperna och att bevara eller förändra rummet. Verkan blir att aktörerna har mer gemensamt ju närmare de står varandra i dessa två dimensioner. Samma gäller omvänt. Man har mindre gemensamt om man står längre bort från varandra. Avstånd i rummet på pappret motsvarar social avstånd (Bourdieu, 1995). Utbildning, politiska hållningar, intressen osv. är med och bestämmer ens position i det sociala rummet. Befinner man sig i närheten av varandra där är det också större chanser för att man umgås i verkligheten. Lika barn leka bäst. Är det inte det man säger?

Habitus

Till alla kategorier eller klasser av positioner i det sociala rummet finns det en slags habitus som har formats av de sociala villkoren man växt upp i. Habitus kan sägas vara olika sätt att vara på. Det visar sig som en personlighet med olika preferanser. Till de olika formerna för habitus motsvarar det egenskaper, som är förbundna med varandra genom en stilmässig samhörighet. Kort sagt så kommer sociala positioner till uttryck i rummet för ståndpunkt eller val genom habitus (Bourdieu, 1995). Man kan säga att en individs smak och livstil präglas av mängden och sammansättning av kulturell och ekonomisk kapital. Detta skapar skillnader och olika val och preferanser hos människor. Man har alltså mer gemensamt med individer med likartad mängd och sammansättning av de två kapitaltyperna.

Bourdieu menade att mycket av våra handlingar inte är så väldigt genomtänkta, reflexiva och medvetna. Habitus består alltså inte av färdiga manuskript som vi följer i alla olika situationer. Habitus kan snarare förstås som olika sätt att vara och göra saker på, tillgångar till hur man kan uppfatta saker, hur man kan handla och tänka på olika sätt. Man kan säga att det är olika slags "scheman" eller koder som kan frambringa många olika handlingar, responser, tankar och känslor (Bourdieu, 1999). Till exempel kan vi tänka oss en person som hamnar i en ny situation. Denna personen har då inget färdigt manus att utgå ifrån men snarare verktyg som hjälper till att uppfatta, analysera och handla.

Habitus förbinder aktörer med varandra i det sociala rummet och fungerar därmed både sammanförande och splittrande. Det är systematiska skillnader på aktiviteter och konsumtion mellan dem som befinner sig långt ifrån varandra i det sociala rum. Det skapas därmed också skillnader på vad som anses som bra och dåligt (Bourdieu, 1995). Forskning visar att smak och livsstil skapar gemenskaper. När man har mycket gemensamt önskar man att tillbringa tid ihop, bosätta sig på samma platser och bli vänner och samboer med varandra (Prieur och Rosenlund, 2010). Kulturella uttryck och kulturformer varierar alltså mellan klasser. Kulturen i de dominerande klasserna i samhället fungerar som en slags "legitim" kultur. Ju mer lik ens egen kultur är denna kulturen, desto mer kulturell kapital har man (Hansen och Wiborg, 2010). Detta är alltså kulturen till dem med hög utbildning och dem som annars också har makt inom kulturfältet i Norge. Du har alltså mer kulturell kapital om du föredrar att lyssna på något som sänds på P2 på radion än om du lyssnar på dansband då det troligtvis inte är många högt utbildade som vill säga att de lyssnar på dansband.

Enligt Bourdieu används kulturell kapital av dominanta grupper bland annat för att markera en kulturell distans och för att lägga monopol på förmåner. Men detta är inte bara avsiktligt. De flesta signaler menar han utsänds omedvetet eftersom de är inlärd genom socialiseringen i familjen. De har blivit en del av habitus och är otillsiktade klassspecifika kulturella koder (Lamont och Lareau, 1988). Det innebär alltså att man kan säga att man inte gillar dansbandsmusik för att distansera sig från dem som tycker om det. Men att detta också kan vara något som upplevs som att det "bara är min smak" medans det egentligen är ett resultat av socialisering.

Användningen av begreppet

Begreppet kulturell kapital har i Bourdieus skrivande haft ganska olika roller. För det första har kulturell kapital blivit beskrivet som oformella akademiska standarder som också är kännetecknen av den dominerande klassen. Detta kan vara oformell kunskap om skolan, traditionell humanistisk kultur, språklig kompetens, rätt attityd, stil, naturlighet, kreativitet, osv. Vid ett annat tillfälle använder Bourdieu en smalare definition av kulturell kapital. Här är begreppet mer specifikt och kan vara akademiska standarder som grammatik, dialekt, tonfall, formell kunskap, generell kultur och diplom. Kulturell kapital har också varit använt som en indikator och ett grundlag av klassposition. Alltså kulturella attityder, preferanser och beteende sägs att vara smak som används som social selektion. Bourdieu visar här, som vi tidigare varit inne på, att smak varierar med ekonomisk och kulturell kapital (Lamont och Lareau, 1988). Att Bourdieu själv använde kulturell kapital på olika sätt är nog en stor orsak till förvirring runt begreppet.

Tolkningar av begreppet

Bourdieus använde alltså begreppet kulturell kapital på flera sätt och har naturlig nog i efterhand också blivit förstått och använt och förstått på rad olika sätt. Andersen och Hansen (2011) sammanfattar dessa som en bred och en smal förståelse. En smal förståelse ser på kulturell kapital som högkulturella aktiviteter. Detta kan vara allt från att gå på teater till att läsa litteratur. En bred förståelse inkluderar den smala förståelsen men inkluderar också kognitiva färdigheter och aktiviteter som främjar sådant som belönas i skolan. Detta kan vara diskussioner i hemmet, organiserade fritidsaktiviteter, läxhjälp och så vidare. Andersen och Hansen skisserar också ett tredje alternativ som tyngdlägger stilistiska och symboliska infallsvinklar. Detta kan vara högstatussignaler som kanske inte direkt har att göra med akademiska prestationer men som ger intryck av att man "tar saker lätt" och är en naturtalang. Det kan vara språket, hur man talar och argumenterar osv (Andersen och Hansen, 2011).

Ett förslag till definition

Sammanfattar man dessa Bourdieus sätt att använda begreppet på, inser man fort att det finns ett behov för att klargöra och förenkla begreppet. Lamont och Lareau (1988) menar att det viktigaste grundlaget och den mest originala omfånget i Bourdieus teori är idén för att använda kulturell kapital som en bas för exkludering från arbete, resurser och statusgrupper. I bakgrund i detta föreslår de att definiera kulturell kapital som institutionaliserad, brett spridda,

kulturella högstatus signaler, som är använda för social och kulturell exkludering. Lamont och Lareau ser i sin artikel på vilken relevans kulturell kapital har i Usa jämfört med Frankrike. De är ense med Bourdieu om att kulturell kapital inte är ett universiellt princip, men något som växer fram genom en historisk utveckling och är egenartat för var och ens samhälle. Om vi ska avtäckta innehållet i ett annat land än Frankrike, måste vi se på relevansen av kulturell kapital i ett specifikt land så måste vi också se på vad som är högstatus signaler i just det landet och sedan på hur kulturell kapital omvandlas till avkastning (Lamont och Lareau, 1988). Både breda och smala tolkningar har alltså blivit använda för att undersöka om kulturell kapital leder till exkludering från arbete, resurser och statusgrupper.

Den kulturella kapitalens relevans i det norska samhället

Vi har hittills gjort ett försökt på att klargöra begreppet kulturell kapital och sett hur begreppet har blivit använt och kan användas. Vi ska vidare i uppsatsen se på vilken relevans Bourdieus kulturella kapital kan ha i norsk sammanhang. Här ska börja med att komma in på ett kritiskt poäng, att kanske inte högkultur har samma betydelse i Norge idag som i Frankrike på 60-talet.

Historisk tillbakablick

Arild Danielsen (1998) skriver om kulturell kapital i Norge och undersöker vilken ställning begreppet kan ha i ett norskt sammanhang. Detta gör han via att gå igenom centrala drag i norsk historia och i det norska samhället. Både kulturell och ekonomisk kapital är förankrat i institutioner. Det betyder att kapital är inte en egenskap för den som råder över den, men snarare en struktur. Man kan alltså inte på egen hand inkassera av kulturell kapital. Det är något som föregår i samhandling med andra och kan bara förverkligas som ett värde på kulturella marknader (Danielsen, 1998). Det innebär att om du gärna lyssnar på klassisk musik så ger detta dig inga sociala förmåner om inte andra erkänner det som något värdefullt.

För att man ska kunna studera den kulturella kapitalen i Norge, så måste man se på vilka institutioner som kan tänkas stå som garantister för värdet till denna kapitalen. Vi måste se på vad som är speciellt med norsk samhällsliv och kulturliv, alltså se på den ”nationala kulturella kapitalen” som Bourdieu kallar det.

Danielsen ser bakåt i historien och visar att Norge kännetecknas av en egalitär tradition och har under en period legat under dansk styre. Detta begränsade nyutvecklingen av norsk adel

och utbredningen av en aristokratisk livsstil. Detta gjorde att utvecklingen av hög-kulturella institutioner kom sent till Norge jämfört med andra västliga land. Kyrkan har inte heller i samma grad som i katolska land utvecklat någon tradition för lärda textförtolkningar. När det gäller produktion av kultur så har det inte varit något stort engagemanget för att försvara en genomgripande uppdelning mellan estetik och moral. Kulturproduktionen har alltså inte varit självständigt och oberoende (Danielsen, 1998).

Även om Norge präglas av en likhetstradition så menar Danielsen inte att kulturell kapital varit betydelselös i norsk sammanhang. Det fanns på mitten av 1800-talet ett grundlag för tillväxt av kulturell kapital men denna trenden försvagades i slutet på 1800-talet på grund av folkliga rörelser och också på grund av nya institutionella trender. Efter detta menar forskaren att det har existerat flera kulturella eliter med olika idealer. Alltså att det i Norge inte funnits en enda kulturell elit (Danielsen, 1998).

Danielsen beskriver fyra poler över den kulturella strukturen som växer fram. Den borgerliga establishment som kanske kan ses på dem med mycket ekonomisk kapital och den urbana intelligentsian som dem med mest kulturell kapital i ett Bourdieu perspektiv. Dessa två möter motstånd från två folkliga rörelser och motkulturer med önsknings om att göra sina idealer till den rådande nationalkulturen. Den borgeliga establishment har kulturellt sett varit de med mest ekonomiska resurser och har kopierat förebilder från utanför Norge. Detta har man kunnat se både på sättet man valde att bygga sina hus på och hur man tog efter vissa slags intressen för friluftsliv. Förebilderna har också påverkat när det gäller att stötta upp målarkonsten eller den delen av kulturlivet där pengar lättast kan omvandlas till kulturell kapital (Danielsen, 1998).

Den urbana intelligentsian är grupperingar som knyter sin identitet till högre utbildning eller till eget deltagande i kulturproduktion. En kosmopolitisk orientering fungerar som ett värdefullt specifikt kapital innanför denna gruppen. "Den rurale motkulturen" kallar Danielsen den motkulturella polen som har varit motståndare av den urbana intelligentsian. Denna polen har en del olika strömningar men det gemensamt att de är motståndare av "centrum". De är en motkultur mot legitimiteten och deras uppfattningar om vad som är kulturellt eftertraktat. Den andra motkulturen som står i motsättning till den borgeliga establishment, är arbetarrörelsen. De ville skapa kultur som var i motsättning till den borgeliga kulturen. Detta kunde vara allt från teater, film och idrott.

Över tid utvecklades det en slags national kompromiss mellan dessa fyra poler, där ingen av lägren fick ledande ställning och definitionsrätt på vad som skulle vara den norska legitima kulturen (Danielsen, 1998).

Potentialet för tillväxt

Från 1950-talet till 1980-talet skisserar Danielsen vidare tre fält som har påverkat bildningen av ett institutionellt grundlag för tillväxten och cirkulering av kulturell kapital i Norge.

Det första fältet, *kulturpolitiken* skapade en fördelningpolitik för kulturgoder. Man fick ett utvidat kulturbegrepp med tyngd på allmänt och aktivt deltagande. Men denna fungerade dock inte som ett grundlag för tillväxten av kulturell kapital eftersom det inte handlade om att behärska en dominerande kultur som kunde ge legitimitet och makt. Men detta var tydligen bara en sida av kulturpolitiken. Vid sidan av detta upprätthölls de traditionsbärande institutionerna för den legitima nationala kulturen.

Det andra fältet är *systemet är dagliglivets distinktioner*. Alltså vardagsliga gränsdragningar i smak och val. Detta kan vara beslut som var du väljer att dra på semester eller äter till middag. Danielsen menar dock att mycket tyder på att ekonomisk kapital spelar en större roll än kulturell kapital i Norge och att utifrån generell sociologisk insikt kan man räkna med att social kapital får mycket att säga i ett samhälle som är så litet som det norska är (Danielsen, 1998). Med detta menar forskaren att till exempel semstervanor lika gärna påverkas av ekonomiskt kapital och därför är inte kulturell kapital lika betydelsefullt i det dagliga livet. Social kapital kan också påverka våra val i stor grad då vi ofta har ganska lika preferanser med vänner och bekanta.

Det tredje fältet är *utbildningssystemet*. De kulturvärderingar som har präglat den obligatoriska delen av skolgången har handlat om att dyrka den gemensamma inkluderande kulturen, som kretsade runt bland annat dyrkandet av natur och lokal förankring. När det gäller högre utbildning kan den nog i större grad likna på utbildningsinstitutionerna ute i Europa och Danielsen menar att Bourdieu kan ha något rätt i sina antagningar om utbildningssystemets funktioner. Men forskaren menar att utbildningskapital inte är det samma som kulturell kapital som kan ge dig fördelar på alla livets områden (Danielsen, 1998).

Vidare i sin artikel visar Danielsen några viktiga drag i denna utvecklingen. Han tar upp att allt fler har fått tillgång till högre utbildning och därmed har värdet av utbildningstitlar sjunkit.

Det utvidgade kulturbegreppet och masskulturen kan ha gjort att högkulturen blev tydligare definierad och mer självmedveten genom att ha något att jämföra sig med. I livsstilskonsumtionen kan det se ut som att det existerar en legitim kultur, men denna livsstilsmarknad präglas av att modet ständigt förnyas sig. Det har inte längre en solid förankring i en legitim norm för vad som är god smak. Frånvarer av en legitim kultur har ökat osäkerheten och risken som är knuten till sådana val (Danielsen, 1998). Danielsen menar alltså att det är flera orsaker till att kulturell kapital inte har fått samma fotfäste i Norge som i Frankrike.

Kort sagt

Danielsen sammanfattar med att det kan verka som att kulturfältet inte är central innanför det norska maktfältet. Det kan nästan verka som att idrotten är ett viktigare behörighetsgrundlag för den norska nationalstaten. Distinktionssystemet som präglar dagliglivet handlar mer om köpkraft än kulturell kapital. Forskaren menar att det är mycket som tyder på att den kulturella kapitalen har ett mindre institutionellt grundlag i Norge än i Frankrike och att betydelsen av bland annat socialt kapital gör den kulturella kapitalen mindre verkningsfull (Danielsen, 1998). Danielsen har många bra poänger. Det är lite troligt att det ger status i Norge att kunna citera en känd poet men att gå Birkebeineren på skidor är nog mer troligt att ge status bland dem som har makt på olika sätt. Det blir också sagt att Norge tidigare har haft flera kulturella eliter och att frånvarer av en legitim kultur har ökat osäkerheten för vad som är bra smak. Kan det ha gjort den ekonomiska eliten till ett mer attraktivt inriktning?

Vi ska se närmare på skolan som på många sätt är den viktigaste institutionen. Detta är på grund av att det är i skolan kulturen blir förmedlad och också förhållandet till den. Här ligger grundlaget till reproduktion (Skarpenes, 2007).

Det norska utbildningssystemet

Bourdieu menade att dem med mycket kulturell kapital har större möjligheter för att lyckas i den akademiska världen. De som helt från starten blir socialiserade in i de kulturformer som liknar mest på den legitima kulturen, som också finns på skolan och därmed får mest kulturell kapital, är de som har störst chanser för att lyckas i skolan. I motsatt ende har elever med föräldrar i arbetarklassen mindre chanser för att lyckas i skolan eftersom den blir stor skillnad mellan uppväxtkulturen och med och den legitima kulturen de upplever i skolans värld (Andersen och Hansen, 2011). Elever som kommer från hem med många böcker, ett språk

som liknar på den som finns i skolan, kroppsspråk som uppskattas av lärarna har alltså förtur på skolan för att lärarna lättare tycker om dessa barnen. Elever från hem med mindre kulturell kapital uppfattas nog som mer ouppfostrade.

I norskt sammanhang visar en studie av Hjellbrekke och Korsnes (2010) att mängden och sammansättningen av ärvd kulturell kapital kan fungera som en vaccination mot nedåtgående social mobilitet. Eftersom utbildning är viktigt för att lyckas i dagens samhälle kan vi tolka denna forskningen som att kulturell kapital har betydelse för att lyckas inom utbildningssystemet. De som skaffar sig högre utbildning har i genomsnitt högre intäckt och mer intressanta jobb. De får också mer makt, bättre hälsa och ett längre liv jämfört med dem som inte tar högre utbildning (Hjellbrekke och Korsnes, 2010).

Hansen och Wiborg (2010) visar i sitt arbete att klassbakgrund och därmed mängden och sammansättningen av kulturell och ekonomisk kapital har betydelse för barns livschanser vidare i livet. Barn från familjer med mycket ekonomisk kapital har störst chanser för att senare i livet uppnå en klassposition med hög grad av ekonomisk kapital. Barn från familjer med mycket kulturell kapital hamnar ofta i kultursektorn eller i professionella yrken. Barn från arbetarklassen med generellt lite av bägge kapitaltyperna har störst chanser för att hamna i ett arbetarklass yrke. Utifrån denna undersökningen kan det se ut som att kulturell kapital har betydelse för reproduktion av social olikhet och därmed också betydelse för att lyckas inom utbildningsfältet (Hansen och Wiborg, 2010).

Andersens och Hansens (2011) forskning ser på betydelsen av klass och kulturell kapital för att lyckas bra på skolan. Studien baserade sig på norska avgångselever från grundskolan över fyra år i muntliga och skriftliga prov. Forskarna ville veta mer om illegitima statussignaler belönades i skolan då detta var en central del av Bourdieus förståelse. Bourdieu menade alltså att skolan belönade högstatussignaler som inte hade något med akademiska prestationer att göra. Exempelvis språk, hur man argumenterade osv. Forskarna ville se om detta också kunde vara fallet i Norge. De visade i sin studie inte bara att mängden kapital är viktig för hur man klarar sig inom utbildningssystemet men också att typen kapital är betydande. Det var betydelsesfulla skillnader på resultat på skolan hos ungdomar med olik grad av kulturell och ekonomisk kapital. Elever med störst mängd kulturell kapital fick bättre betyg i skolan än elever med mer ekonomisk kapital. Kanske den viktigaste delen av studien visade att

olikheterna var större i muntliga prov än i skriftliga. Det visade att kulturell kompetens påverkade resultaten. Forskarna ansåg alltså att stilistiska och symboliska egenskaper bidrog till ojämlikhet i skolprestationer och att det var viktiga i bedömningen. Detta var egenskaper som elegans, en slags lätthet i hur man förde sig och presterade på och sättet man både gjorde och sa saker på. Det gav en slags illusion av att man hade talang och var naturligt begåvad vilket gjorde att läraren gav högre betyg till dessa eleverna. Det var nödvändigtvis inte påtaglig kunskap (Andersen och Hansen, 2011). Det var snarare kroppslig kunskap som på ett sätt gjorde att man lättare blev omtyckt. Ofta tycker man ju mer om dem som liknar på en själv.

Studier visar alltså att klassbakgrund har betydelse för hur man klarar sig generellt vidare i livet, vilken klassposition man också hamnar i och vilka jobb man får. När vi ser på studier baserade på norska förhållanden är det troligt att kulturell kapital har betydelse för hur man klarar sig inom utbildningssystemet. En slags kulturell kompetens i form av stilistiska och symboliska egenskaper, kan vara en viktig aspekt i förståelsen av varför någon gör det bättre än andra. Men hur är det annars i samhället? Danielsen påpekade i sin grundliga granskning att Bourdieu kunde ha rätt i sina antagningar om utbildningssystemets funktioner, men att utbildningskapital inte är det samma som kulturell kapital som kan ge dig fördelar på alla livets områden. Vi ska därför se vidare på en studie i ett skandinaviskt sammanhang som liknar mycket på Bourdieus arbete från Distinktionen.

Skandinaviska distinktioner

Prieur och Rosenlund (2010) har gjort en dansk studie som prövar ut Bourdieus idéer från Distinktionen i ett skandinaviskt kontext. De ville se närmare på sammanhanget mellan kulturell konsumtion och sociala klasser. Respondenterna i undersökningen blev frågade om bakgrundsförhållanden, livsstilsval, kulturella preferenser och på moraliska och politiska områden. Forskarna ville hitta skillnaderna i smak mellan olika grupper i samhället. Svaren de fick var inte på något sätt de samma som i Bourdieus distinktionen, men det såg tydligt att det var skillnad mellan en mer abstrakt orientering och mer intellektuellt krävande konsumtion på den ena sidan och den andra sidan mer konkret, men också social orientering ihop med något mindre krävande former för konsumtion.

Utifrån svaren som gavs utformades det först ett livsstilsrum som skulle spegla preferenser och tillämpning på olika områden. Vidare undersökte forskarna hur detta hängde ihop med

”universet av sociala, ekonomiska och kulturella existensvillkår”. Alltså på samma sätt som Bourdieu gjorde i Distinktionen genom att konstruera det sociala rummet. De såg att livstilsrummet verkade vara strukturerat av de samma åtskillningsmekanismerna som det sociala rummet, alltså volym och sammansättning av kapital. Forskarna menade att Bourdieus modell fungerade bra för att avtäckta skillnader i livsstil. De menade dock också att även om det fanns skillnader, kunde de inte dra några slutsatser om dominans och legitimitet. De kunde alltså inte säga att smaken till dem med mycket kulturell kapital fungerade som en standard för andra grupper.

Forskarna såg ändå mönster på att smaken till de med hög grad av kulturell kapital kunde vara exkluderande även om den inte var exklusiv. De med mest kulturell kapital inte var speciellt ”finkulturella” eller kännetecknades av en klassisk bildning. Dessa såg nog mer på tv än att läsa böcker och lyssnade mer på popmusik än på klassisk. Men de kunde ändå se var gränsen gick och vad man i alla fall inte kan tillåta sig själv att tycka om.

Forskarna ansåg att denna slags mönster av smak och avsmak är ett av de viktiga anledningarna till att det bildas klasser (Prieur och Rosenlund, 2010). Exempel på denna slags avsmak i Norge kan vara det att åka till svenskagränsen för att handla mat. Det tycker många i Oslo är ”Harry”.

Konsumtion kan vara ett sätt att utesluta andra och ett sätt för gemenskaperna att formas. När människor inte tycker om samma litteratur, musik, mat osv. så upplever de heller inte att ha så mycket gemensamt. Detta kan i sin tur göra att likasinnade söker sig till varandra, bosätter sig på samma områden, tar samma utbildning, osv. På så sätt uppstår det grupperingar av människor och därmed klasser (Prieur och Rosenlund, 2010). I Oslo kommer detta tydligt till uttryck i skillnader mellan bosättningsmönster mellan öst- och västkansten av Oslo. De med generellt mycket kapital bor i väst medan kapitalsvaga och invandrare bor i mycket större andelar i öst.

Forskarna såg alltså tydliga mönster i hur smak följde typ och mängd kapital. Smaken var dock inte lika finkulturell som i Bourdieus studie när det var i ett danskt sammanhang. Men respondenterna med större mängder kapital hade en smak som kunde fungera exkluderande mot andra grupper då den i större grad krävde rätt slags kunskap för att uppskattas och förstås.

Kan det då omvänt innebära att rätt kulturell smak och livsstil kan fungera som en dörröppnare i särskilda kretsar?

Vi ska kort se på en studie som handlar om distinktioner i matväg i norsk sammanhang.

Norska distinktioner

Bugge (2010) skriver in sin studie om hur det man väljer att äta mat och vad man äter, kan vara förbundet med utbildnings- och intäktsnivå. Matvanor kan ses på som ett resultat av livschanser och livsval. Konsumtionen av mat ska inte bara täcka ett behov men kan också användas för att visa och markera ”var man står” och hur man vill framstå som. Detta genom att använda och ha kunskap om olika köksmaskiner, matvaror, olika rätter och sätt att äta på. Bugge menar att det är stora skillnader mellan klasserna i matvanor och hållningar om olika maträtter. För dem som önskar att markera att de har mycket kulturell kapital är det viktigt att matvanorna är exklusiva, exotiska och exkluderande. Att till exempel äta färdigpizza från frysdysken var något man gärna ville distansera sig ifrån. De som hade mindre mängd kapital uppgav att de ofta åt halvfabrikat och ”vanlig mat” (Bugge, 2010).

Här var det tydligare att personer med större mängder kapital ville distansera sig från olika slags matkonsumtion. Vi ser mönster på hur smak följer kapitalfördelning. Vi ska se vidare på exkluderande gränsdragning till andras konsumtion av kultur.

Om att dra gränser

En norsk studie av Ove Skarpenes (2007) undersöker den högt utbildade norska medelklassen och deras förhållande till kulturell bildning. Skarpenes ville undersöka om medelklassen använde kultur som utgångspunkt för gränsdragning mot andra grupper i samhället.

Informanterna i studien uppgav att deras favoritsysselsättning på fritiden var att vara ute i naturen och det verkade som att andra kulturella aktiviteter var mindre centrala i deras användning av fritiden och sin självbild. Detta kunde tyda på att i Norge finns en legitim kultur för natur. Skarpenes visar också till en studie som visar hur naturen historiskt sett har varit en ersättning för bristen av annan kultur i samhället och har därmed blivit en stolthet för nationen att dyrka. Forskaren menar det kan verka som att detta är ett värderegister som fortfarande har stor legitimitet.

När det gällde andra kulturella preferanser fokuserade studien sig mest på litteratur som har varit sett på som den viktigaste delen av kulturell kapital, men också musik, film och konst.

Forskningen visade att för informanterna hade kultur i stor grad en underhållnings- och avslappningsfunktion. Respondenterna föredrog lätt tillgänglig underhållningskultur. Forskaren såg inte heller något som tydde på att informanterna använde kultur som en distinktionstrategi för att skilja sig från andra grupper (Skarpenes, 2007). Skarpenes visade att responderna inte ville dra gränser på samma sätt som respondenterna hos Bourdieu när det gällde kulturell smak. Kan det vara skillnader mellan norrmän och fransmän när det gäller det att fälla dommar över andras smak? Här måste det dock också poängteras att Bourdieu menade att gränsdragningen inte bara var avsiktlig men något man gjorde omedvetet på grund av den smak man socialiserats in i.

Subjektiv smak och moral

Informanterna i Skarpenes studie uttryckte i stor grad att kulturell smak var något subjektivt och det kunde se ut som att kulturupplevelser snarare skulle tilltala känslor framför intellekt. Skarpenes såg också att det verkade som att kultur som ett fält inte hade någon autonomi i Norge. Informanterna kritiserade också det att bedömma andras kulturella smak. Det kunde därmed se ut som att den legitima kulturen hade ett moraliskt fotfäste i form av en demokratisk folklighet (Skarpenes, 2007).

Även om det var få tecken till att man i Norge drar gränser på bakgrund av bildningskultur behöver det inte innebära att kultur inte kan användas till att dra gränser över huvudtaget menade Skarpenes. Kanske finns det en annan form för legitim kultur som är förankrad i det norska samhället och som kan användas i social gränsdragning? Det kan hända att det i delar av det norska samhället är svårt att få inpass om man inte mästrar de kulturella koderna (Skarpenes, 2007). Det kan nästan vara svårt att tänka sig att gränsdragning inte skulle föregå. Är det inte just en omedveten gränsdragning som gör att vi tycker om vissa människor bättre än andra? Är det inte också just genom att man ser sig själv som olik från andra, som formar hur vi förstår oss själva och hur vi väljer att framställa oss inför andra?

Det kan hända att materiell kultur som till exempel kläder kan vara viktigare än kunskaps- och bildningskultur. Det har blivit hävdad av andra forskare att medelklassen drar tydligare gränser när det kommer till dålig smak. Skarpenes ser de samma tendenserna i sitt material, att informanterna har en bild av vad som är uttryck för dålig smak. Informanterna menade dock

att om någon hade dålig smak hade det ingenting att göra med låg utbildning eller låg lön (Skarpenes, 2007).

Skarpenes menar det är nära förbindelser mellan kultur och moral i Norge och att ta detta i beaktning gör det lättare att förstå vad som ger anseende i Norge. Det kunde se ut som att det var viktigare att ha riktiga moraliska värderingar än att ha mycket ekonomisk eller kulturell kapital. Det är svårt att påstå att bildningskulturen har en lika viktig funktion i Norge som den kanske har i andra land när det gäller skapandet av en identitet och som ett maktmedel. Att det i offentlig debatt förekommer utspel om kulturelitens dominans kan bero på att det möjligtvis existerar en liten kulturelit som är högdragen över den folkliga smaken, men på grund av sin tillgång till media oftare är deltagare i kulturdebatter än en mer vanlig representant för den högt utbildade medelklassen (Skarpenes, 2007).

Skarpenes tvivlar alltså på att de han kallar en kulturelit medvetet använder litteratur, musik, film och konst som gränsdragningsmekanismer mot andra grupper. Detta står i kontrast till det Bourdieu såg i sina studier i Frankrike. Det kan utifrån denna studie verka som att högkultur inte har samma relevans i dagens norska samhälle och därför inte heller på samma sätt kan fungera som en resurs. Skarpenes var dock öppen för att det kan finnas en annan slags form för legitim kultur som används för att dra gränser i Norge. Prieur och Rosenlund hittade i sin studie tydliga skillnader i smak efter kapitalfördelning. Men smaken till dem med mycket kulturell kapital var inte speciellt mycket finare eller präglad av klassisk bildning. Den kunde dock vara lite mer intellektuellt krävande och på så sätt exkludera dem som inte mästade koderna för att förstå delar av kulturen.

Gränsdragningen pågår alltså och smaken följer kapitalfördelning, men den är kanske inte baserat på samma kultur som i Frankrike. Skarpenes nämner att det kan hända att materiell kultur som till exempel märkeskläder, interiör osv, kan vara viktigare än kunskaps- och bildningskultur. Också Danielsen menar att många av dagliglivets distinktioner kan handla mer om ekonomisk olikhet än om kulturell gränsdragning, men som uppfattas som kulturell kapital. Exempel kan vara allt från matvanor, val av semester, kläder osv. Denna slags distinktioner handlar kanske mer om att man önskar indentificera sig själv i ett miljö med hjälp av ekonomisk kapital. Kan ekonomisk kapital ha större inflytande i ett rikt land som Norge?

Att medvetet dra gränser på kulturell smak ville man helt inte göra i Norge. Skarpenes skriver i sin studie att det är, typisk norsk att vilja vara god. Moraliska värderingar var viktiga för informanterna och de ville inte betygsätta kulturen och säga att något var sämre än något annat.

En annan spännande sida som Skarpenes tar upp i sin studie är att informanterna uppger att deras favoritsysselsättning på fritiden är att vara ute i naturen. Detta kunde kanske tyda på att det i Norge finns en legitim kultur för natur. Också Danielsen är inne på att idrotten kan vara ett viktigt legitimationsgrundlag för den norska nationalstaten. Kan idrott, natur och friluftsliv fungera som en slags kulturell kapital?.

Andra former för kulturell kapital som kan tänkas fungera som en resurs i Norge?

I artikeln ”Trening, knefall og forfall - Om intelligentsiaens kroppslige disiplinering” skriver Arve Hjelseth (2011) att den kulturella eliten har ändrat sin habitus från kafékultur till kroppskultur. Historiskt sett har kultureliten och den ekonomiska eliten inte haft så mycket gemensamt och det har alltid varit skillnad på vad som ger status och erkännande i dessa två fält. Till exempel mäter Dagens Næringsliv succé i pengar medans kultureliten får status genom andra mekanismer. Bägge fälten har mycket makt men på olika områden och umgås i liten grad med varandra. Den ekonomiska eliten har länge varit dem som har tränat mer, rökit mindre och generellt levt mer hälsosamt än genomsnittet i Norge. Dock har intelligentsiaen på senare år stadig mer tagit efter den ekonomiska elitens tränings-, kosthålls, och livsstilsvanor och omdefinierat sin egens habitus i relation till detta. Hjelseth påpekar att intelligentsiaen troligen alltid har gått en del på skidor men då handlade det mer om att uppleva naturen eller för att klarna upp tankarna. Det nya är att det idag handlar det om träning i olika former, att vara i bra form, ha den bästa utrustningen, delta i lopp och konkurranser som ger prestige och inte minst kommunisera sina välorganiserade och vällyckade liv till omgivningarna. Träningen kan idag konverteras till symboliskt kapital också i intelligentsiaen. Den ekonomiska och kulturella eliten som tidigare sällan umgicks, möts numera allt oftare i skidspåren (Hjelseth, 2011).

Hjelseth menar att den nya entusiasmen inte bara handlar om livsglädje men också om val av livsstil för att kommunisera något till omgivningen. Vi önskar att styra de intryck vi ger av oss själva till andra. Vi är alltid mer eller mindre medvetna om hur vi framträder i olika sammanhang. Kanske en del av förklaringen ligger i att det sammanhangen mellan fysisk aktivitet och bra hälsa är väl känd. Men Hjelseth menar att det inte kan vara hela förklaringen. Intelligentsiaen vidareförde en livsstil i många år som bröt med den kunskapen om träning, kosthåll och hälsa som redan då var väl känd. Hjelseth menar att

«Intelligentsiaens nye habitus signaliserer konformitet, underkastelse, knefall. Men intelligentsiaen skal være noe mer; den skal kritisere og undergrave oppfordringer fra marked og statsadministrasjon. Det subversive potensialet går under i konfrontasjon med livsglede og pulsmålere»

(Hjelseth, 2011:15).

Mycket tyder på att det i Norge finns en berättigad kultur för idrott och natur och att också den kulturella eliten i större grad är fysiskt aktiva. Allt fler lopp och konkurranser upplever rekord i antal deltagare och allt fler önskar att identifiera sig med idrott, natur och friluftsliv. Det är också möjligt att studera idrott och friluftsliv i högre utbildning. Kan det hända det i Norge finns en slags ”naturkapital” eller ”sportskapital” som är minst lika viktig som den kulturella kapitalen Bourdieu såg i sin forskning?

Naturkapital?

Vi har tidigare sett att enligt Bourdieu används kulturell kapital av dominanta grupper för att markera en kulturell distans. Danielsen skrev att kulturell kapital handlar om att behärska en dominerande kultur som kunde ge legitimitet och makt. När utrustningen ska vara allt dyrare och idrotten eller friluftslivet kräver allt mer kunnskap så blir den kanske också mer exklusiv och inte lika tillgänglig för alla. Då blir kanske detta fältet en dominerande kultur för dem med pengar och kunnskap?

I Dagens Näringslivs fredagsmagasin D2 kunde man läsa överskriften: Topptur - den nye Birken? Trendforskare och samhällsgeograf Karl Fredrik Tangen menar gränserna flyttas när många utövar samma aktivitet. När många går Birken börjar andra gå på topptur. Att gå topptur har en dimension som ger belöning i sociala sammanhang och kan bli ett nytt

statussymbol. Han menar att den sociala vinsten vid att gå Birkebeineren har blivit borta. Birken är inte längre något framstående att hålla på med. (Skjervold, u.å.)

Kan denna slags aktiviteter användas som gränsdragning till andra grupper i samhället i Norge? Många forskare, bland annat Danielsen, påpekar att den sociala kapitalen kan spela stor roll i ett litet land som Norge. Kanske skidspåret, fjället och landvägen har blivit en nya arenor för att erhålla social kapital? Danielsen påpekade i sin studie att social kapital kan ha stor betydelse i ett litet samhälle som Norge. Har maktens korridorer förvandlats till maktens skidspår?

Avslutande diskussion

Vad har vi sett?

I denna uppsats har vi sett närmare på begreppet kulturell kapital och på vilket sätt den kan fungera som en resurs i det norska samhället. För Bourdieu var begreppet centralt för att förstå olikheter mellan människor som befinner sig i olika samhällslag. Bourdieus olika användningar av kulturell kapital har gett upphov till olika förståelse. Lamont och Lareaus förslag lades fram om att definiera kulturell kapital som ”institutionaliserade, brett spridda, kulturella högstatussignaler, som är använda för social och kulturell exkludering”. Lamont och Lareau menade att det viktigaste grundlaget i Bourdieus teori är idén om att använda kulturell kapital som en bas för exkludering från arbete, resurser och statusgrupper.

De efterföljande tolkningarna har blivit presenterade som en smal och en bred tolkning av kulturell kapital. I vilken grad kan man överföra dessa till Norge?

En smal förståelse

En smal förståelse ser på kulturell kapital som högkulturella aktiviteter. Detta kan vara allt från att gå på teater till att läsa litteratur. Utifrån forskningsbidrag kan man sluta sig till att det är lite troligt att man i Norge drar gränser baserat på samma högkultur som i Frankrike. Flera forskare ger dock uttryck för att även om det inte verkar som att man i Norge drar gränser på bakgrund av bildningskultur kan det hända man drar gränser baserat på något annat. Kan innehållet i den kulturella kapitalen i Norge vara en annan? Vad är den i så fall?

Forskare har påstått att distinktionssystemet som präglar dagliglivet handlar mer om köpkraft än kulturell kapital. Mycket tyder på att social och ekonomisk kapital har stor betydelse för tillgången till arbete, resurser och statusgrupper som Lamont och Lareau menade var den viktigaste idén för kulturell kapital. Flera har också påpekat att mycket tyder på att det i Norge finns en berättigad kultur för idrott och natur. Kan ”naturkapital” eller ”sportskapital” vara en annan slags kapital som kan ha betydelse i Norge? Kan denna slags kapital i sällskap med social kapital skapa nya arenor för maktutbyte, där de som inte har denna typen kapital blir exkluderade?

En bred förståelse

En bred förståelse inkluderar den smala förståelsen men inkluderar också kognitiva färdigheter och aktiviteter som främjar sådant som belönas i skolan. Detta kan vara

diskussioner i hemmet, organiserade fritidsaktiviteter, läxhjälp och så vidare. Flera studier visar tecken till att det är troligt att mängden kulturell kapital har betydelse för hur man klarar sig inom utbildningssystemet och fungerar som ett bra verktyg till att avtäcka olikheter i samhället. De som inte har de kunskaper som ger belöning i utbildningssystemet klarar sig sämre i skolan och på så sätt blir exkluderade från framtidliga möjligeter till utbildning och därmed vissa slags arbeten. Vi har sett att en slags kulturell kroppslig kompetens (stilistiska och symboliska egenskaper) kan vara en relevant aspekt i förståelsen av varför en del elever gör det bättre än andra på skolan. De som ställer sig mer tvivlande till den kulturella kapitalens relevans i Norge anför att utbildningskapital inte är det samma som kulturell kapital som påstås ge dig fördelar på alla livets områden. På vilka områden kan då en eventuell annan eller annorlunda kulturell kapital fungera som en resurs?

För att igen återgå till Lamont och Lareau som menade att det viktigaste grundlaget i Bourdieus teori är idén om att använda kulturell kapital som en bas för exkludering från arbete, resurser och statusgrupper. När vi i denna uppsatsen diskuterar i vilken grad kulturell kapital kan fungera som en resurs, måste vi kanske också se närmare på om kulturell kapital (i någon form) kan vara ett hjälpmedel till just arbete, resurser och statusgrupper. Överskrifter som ”Torgeir (18) er lærling og vil tjene 400.000 i år” (Aftenposten 21 maj 2012) ger i alla fall intryck av att det inte alltid krävs hög utbildning för att få en god intäkt i Norge. Samtidigt får en lärare med fem års utbildning och betydligt mer kulturell kapital kanske knappt samma årslön. Kanske den sociala och kulturella exkluderingen som Torgeir möjligen upplevt, inte är lika avgörande för att ha det bra i Norge?

När det gäller status och vi följer exemplet ovan med Torgeir och läraren så kommer deras status troligtvis att bero på vilket fält de jämför sig med och önskar inpass i. Vad som är status beror kanske på vem man frågar och vilka man jämför sig med? Hjelseth skrev i sitt bidrag att det alltid har varit skillnad på vad som ger status och erkännande i fälten för ekonomisk och kulturell kapital. Bägge fälten har mycket makt men på olika områden. Det är kanske inte troligt att Torgeir någonsin får hög status bland den kulturella eliten om han inte tar högre utbildning eller till exempel ger ut en bok? Läraren kommer kanske inte heller bli rik och därmed inte få status bland den ekonomiska eliten. Eller kan bägge börja gå på skidor och därmed säkra sig status i bägge fält? Har gränserna för vad som ger status blivit flytande och osäkra i kultureliten? Och varför går inte alla på skidor om detta ger status i de flesta fält?

I vilken grad kan kulturell kapital fungera som en resurs i förhållande till att skaffa sig resurser? Detta kan kanske tolkas på flera sätt. När Lamont och Lareau skriver att det viktigaste är att använda kulturell kapital som en bas för exkludering från (i detta fallet) resurser så tolkar jag det som att resurser kan vara i form av kapital men att detta också betyder möjligheten för att en blir en resursstark person. Vad är då en resursstark person? Är det en som kan ta beslut för sin egen del som i det långa loppet ger fördelar? Att man klarar sig själv? I så fall kanske detta handlar om många små beslut som gör att man hela tiden klarar att göra kloka val för sin egen del. En slags kognitiv förmåga. En habitus med mycket kulturell kapital? Vi har sett att matvanor varierar efter kapitalsammansättning och mängd och generellt är nog kapitalstarka ivrigare när det gäller att kosthåll, träning och hälsa. En eventuell exkludering från god hälsa måste väl vara en viktig aspekt att ta hänsyn till? Varför tar inte alla kloka val när det gäller sin egen hälsa?

Litteraturlista

Andersen, Patrick Lie and Marianne Nordli Hansen (2011) "Class and Cultural Capital—The Case of Class Inequality in Educational Performance." *European Sociological Review*.

Bugge, Annechen Bahr (2010) "Den sosiale appetitten: Mat, klasse og identitet" i *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge* (2010). Universitetsforlaget, Oslo.

Bourdieu, Pierre (1985): "The Forms of Capital". 241–258 i *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*.

Bourdieu, Pierre (1995): *Distinksjonen*, Pax forlag, Oslo.

Bourdieu, Pierre (1999): *Meditasjoner*. Pax forlag, Oslo.

Danielsen, Arild (1998) "Kulturell kapital I Norge". I *Sosiologisk tidsskrift* 6: 75 – 106.

Hansen, Marianne Nordli og Wiborg, Øyvind. (2010): "Klassereisen - mer vanlig i dag?" i *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge* (2010). Universitetsforlaget, Oslo.

Hjellbrekke, Johs och Olav Korsnes (2010): "Nedturar. Ein analyse av deklassering i to norske etterkrigskohortar" i *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge* (2010). Universitetsforlaget, Oslo.

Hjelseth, Arve (2011) "Trening, knefall og forfall - Om intelligentsiaens kroppslige disiplinering". Tillgänglig:

http://www.idunn.no/file/ci/50394157/samtiden_2011_02_art11.pdf

Lamont, Michelle och Lareau Anette (1988): "Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. I *Sociological Theory* 6, no. 2: 153 – 68.

Prieur, Annick og Rosenlund, Lennart (2010): "Danske distinksjoner", i *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge* (2010). Universitetsforlaget, Oslo.

Skarpenes, Ove (2007): "Den legitime kulturens moralske forankring". I *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr 4 sid 532-558.

Skjervold, Tonje (u.å.) "Topptur - den nye Birken?" tillgänglig:

<http://www.dn.no/d2/reise/article1643623.ece>

Litteraturlista - pensum

Böcker

Bourdieu, Pierre (1995): *Distinksjonen*, Pax forlag, 1995. 30-280. 250 sidor

Dahlgren, Kenneth og Ljunggren, Jørn red. (2010): *Klassebilder: Ulikhet og sosial mobilitet i Norge*. Universitetsforlaget. 242 sidor

Artiklar

Andersen, Patrick Lie and Marianne Nordli Hansen. 2011. "Class and Cultural Capital—The Case of Class Inequality in Educational Performance." *European Sociological Review*. 15 sidor

Bourdieu, Pierre (1985): "The Forms of Capital". 241–258 i *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*, 17 sidor

Danielsen, Arild (1998) "Kulturell kapital I Norge". I *Sosiologisk tidsskrift* 6: 75 – 106. 31 sidor.

Hjelseth, Arve (2011) "Trening, knefall og forfall - Om intelligentsiaens kroppslige disiplinering" *Samtiden* 2, 2011, 4-17. 13 sidor

Lamont, Michelle och Lareau Anette (1988): "Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments". I *Sociological Theory* 6, no. 2: 153 – 68. 15 sidor.

Skarpenes, Ove (2007): "Den legitime kulturens moralske forankring". I *Tidsskrift for samfunnsforskning* nr 4. 532-558. 26 sidor

Totalt 592 sidor